

Posouzení bakalářské práce Romany Štambergové „Dostojevskij v pojetí psychobiografie“

Posudek oponenta

Podstatou předložené bakalářské práce je kritické zhodnocení Freudovy studie Dostojevskij a otcovražda. Teoretická práce předpokládá propojení této psychobiografické studie s vlastním dílem a životem Dostojevského, a také se studii dalších autorů, kteří se k jeho psychologické stránce (života i díla) vyjadřovali.

Autorka si uvědomuje náročnost svého cíle a jeho limity. Líbí se mi zvolený přístup, který začíná položením otázky na místo psychobiografie a psychologie umění mezi psychologickými disciplínami, zejména zaměření na biografie umělců, včetně otázky o propojení života s dílem, resp. možnost porozumění dílu bez porozumění životu umělce a naopak. Sleduje i pojetí psychobiografie v psychoanalýze, narativní psychologii a dalších přístupech.

Struktura práce dále zahrnuje život Dostojevského, dílo Dostojevského a jeho analýzu. Romana Štambergová musela udělat hodně práce při výběru obsahu obou kapitol. Myslím, že se jí velmi dobře povedlo na malém prostoru zpřístupnit čtenáři základní životní momenty Dostojevského i základní charakteristiky literárního díla. Ukazuje zejména psychologicky propracované literární postavy a jejich životní osudy, a to především na dvou knihách: Hráč a Bratři Karamazovi.

Centrem práce je potom Freudova studie Dostojevskij a otcovražda. Autorka představuje Freudovu studii, pomáhá si dalšími publikacemi Já a ono a Ekonomický problém masochismu. Tato kapitola je velmi rozsáhlá. K větší přehlednosti by přispělo její detailnější strukturování, aby se čtenář v jednotlivých tématech lépe orientoval. Jinak považuji zpracování za poměrně kvalitní.

Další kapitola, centrální část práce, je věnována kritice Freudova díla, včetně vlastních kritických poznámek. Na práci si cením přístupu autorky, její odvahy a schopnosti pohybovat se v náročném teoretickém prostoru a dovolit si i vlastní úvahy a připomínky, kritické hodnocení. Současně autorka prezentuje vlastní kritický náhled, který dělá práci solidním příspěvkem ke zvolené problematice. Mám na mysli zejména vyhledání těch částí Freudova výkladu, které se zdají nesrozumitelné (ověření), nedostatečně vysvětlené. A také kritické zapojení názorů dalších autorů, kteří se k Freudovu dílu vyjadřovali, např. v tématech kulturních a historických souvislostí u Exnera nebo Schultze.

Závěry jsou spojeny do dvou závěrečných kapitol Víra mravnost, svoboda a Reinkarnace nevědomí a člověk dvojník, na které ještě navazuje interpretace děl Hráč a Bratři Karamazovi. Přes možnou diskusi v pojetí těchto dvou kapitol, je nutno si jich velmi považovat.

Nejsem si jistá, zda záležitosti hříchu a svobody jsou v pojetí autorky úplně dobře pochopené v kontextu práce Dostojevského a Freuda, ale odrážejí myšlení současné, což může být pro pojetí psychologických aspektů přínosné. „Hřích“ nemusí být svobodou, jak autorka uvažuje, ale spíše závrátí z projevu pudového chování, kterému nemůžeme, nebo nechceme zabránit. Tedy psychologicky vlastně nesvobodou. To bychom se ovšem dostávali do zbytečných (a asi neřešitelných) diskuzí.

V závěru prokazuje Romana Štambergová svůj vhled do zvolené problematiky, pokouší se ukázat, jak by Freudova studie vypadala v pojetí narativní psychologie nebo funkcionalistické analýzy, včetně uvědomění základních otázek psychobiografie jako žánru.

Bakalářská práce splňuje nároky kladené na závěrečnou práci a doporučuji jí k obhajobě

Ida Viktorová

Praha 5.9.2016